

**Program wychowawczo-profilaktyczny
Szkoły Podstawowej nr 5 im. św. Jana Pawła II w Luboniu**

PODSTAWA PRAWNA

Art. 26 Ustawy Prawo Oświatowe

:

„Ust. 1. Szkoły i placówki, o których mowa w art. 2 pkt 3-5, 7 i 9, realizują program wychowawczo-profilaktyczny obejmujący: treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

2. Program wychowawczo-profilaktyczny opracowuje się na podstawie wyników corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych.

3. Diagnozę, o której mowa w ust. 2, przeprowadza dyrektor szkoły lub placówki albo upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki.”

art. 84 ust. 2 Ustawy Prawo Oświatowe

„Program wychowawczo-profilaktyczny uchwalany jest przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną”

Rozporządzenie w sprawie podstawy programowej określa, że:

„szkolny zestaw programów nauczania oraz program wychowawczo-profilaktyczny szkoły tworzą spójną całość i powinny uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej.”

Założenia organizacyjne:

1. Program wychowawczo- profilaktyczny realizują nauczyciele podczas wszystkich działań organizowanych i realizowanych przez Szkołę: lekcji z wychowawcą, lekcji poszczególnych przedmiotów, zajęć pozalekcyjnych, akcji i imprez klasowych oraz szkolnych, wyjść i wycieczek.
2. Program obejmuje wszystkich uczniów klas 1-8 oraz dzieci z oddziału przedszkolnego, poprzez spójne oddziaływania wychowawcze i profilaktyczne.
3. Na podstawie Programu wychowawczo- profilaktycznego tworzy się dla każdej klasy plan działań wychowawczych i profilaktycznych dostosowany do potrzeb, możliwości i sytuacji wychowawczej klasy.
4. Zakłada się ścisłą współpracę z rodzicami, którzy w istotny sposób wpływają na określenie celów i podejmowane działania.
5. Konieczna jest współpraca z instytucjami wspierającymi działalność wychowawczą i profilaktyczną dzieci oraz młodzieży.
5. Program jest dokumentem otwartym.

Zasady współpracy wychowawczo- profilaktycznej z rodzicami.

Rodzice jako członkowie społeczności szkolnej, biorą udział w wychowawczych zadaniach szkoły poprzez następujące działania:

- współtworzenie programu wychowawczo-profilaktycznego
- uczestniczenie w zebraniach klasowych i spotkaniach Rady Rodziców,
- udział w warsztatach, webinarium organizowanych przez szkołę
- uczciwe i rzetelne informowanie wychowawców o stanie zdrowia dziecka i przyczynach jego nieobecności na zajęciach,
- uczestniczenie w indywidualnych konsultacjach z wychowawcami i nauczycielami,
- utrzymywanie systematycznego kontaktu z wychowawcą, w celu uzyskania rzetelnej informacji na temat swojego dziecka, jego zachowania, postępów w nauce i przyczyn trudności w szkole,
- wspieranie dziecka we wszystkich poczynaniach i zapewnienie mu poczucia bezpieczeństwa,
- dbanie o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez dzieci.

Samorząd Uczniowski.

- jest inspiratorem i organizatorem życia kulturalnego uczniów szkoły.
- uczestniczy w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły
- reprezentuje uczniów
- w ramach kompetencji określonych w statucie decyduje o realizowanych przez szkołę zadaniach
- propaguje ideę samorządności oraz wychowania w demokracji.

Zasady współpracy wychowawczo- profilaktycznej ze środowiskiem lokalnym.

Pomoc w oddziaływaniach wychowawczych i profilaktycznych płynie ze strony następujących instytucji:

- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Luboniu, inne poradnie;
- Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich,
- Straż Miejska,
- Policja,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- lubońskie szkoły,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- Ośrodek Kultury w Luboniu,
- Lubońskie Centrum Profilaktyki.

Główne cele wychowania i profilaktyki

- wszechstronny rozwój każdego ucznia: dbanie o jego możliwości intelektualne oraz zdrowie fizyczne i psychiczne,
- budowanie umiejętności zadbania o własne zdrowie fizyczne i psychiczne,
- kształtowanie umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach: szkolnych i pozaszkolnych,
- budowanie poczucia własnej wartości,
- wpajanie elementarnych wartości, jak prawda, piękno i dobro,
- wprowadzenie uczniów w świat tradycji, wartości, patriotyzmu, szacunku do kultury narodowej, roli dziedzictwa kulturowego, przybliżanie kultury i dorobku Polski oraz Europy,
- umacnianie patriotyzmu lokalnego, znajomości miasta i regionu oraz ich tradycji,
- wskazywanie wzorców postępowania, kształtowanie postaw etycznych i estetycznych.
- budowanie wrażliwości, szacunku dla innych i dla dobra wspólnego,
- kształtowanie u uczniów: tolerancji, poszanowania praw innych, otwartości,
- dbanie o prawidłowy rozwój emocjonalno-społeczny ucznia, tworzenie umiejętności budowania relacji społecznych,
- rozwijanie tzw. umiejętności miękkich (komunikacja, asertywność, rozwiązywanie sytuacji trudnych i konfliktowych),
- uświadamianie i przeciwdziałanie zagrożeniom (uzależnienia, przemoc, cyberprzemoc),
- planowanie ścieżki rozwoju zawodowego,
- wspieranie aktywności społecznej w klasie, szkole i mieście (samorządność),
- rozbudzanie świadomości ekologicznej oraz edukacja konsumencka.

Model absolwenta:

Celem społeczności Szkoły Podstawowej nr 5 im. św. Jana Pawła II w Luboniu jest uczenie i wychowywanie dzieci oraz młodzieży w przyjaznej, życzliwej i bezpiecznej atmosferze.

Podajemy starania, aby nasz uczeń i wychowanek był świadomym i twórczym młodym człowiekiem, który w pełni korzysta ze swego potencjału i możliwości.

Nauczyciele, rodzice i wszyscy pracownicy szkoły pragną, aby dobrze radził sobie w otaczającym go świecie, żył godnie i szczęśliwie.

Absolwent:

- 1. Jest przygotowany do podjęcia nauki na wyższym szczeblu edukacji;**
- 2. Przestrzega ogólnie przyjętych wartości moralnych;**
- 3. Potrafi samodzielnie podejmować decyzje i ponosić ich konsekwencje;**
- 4. Potrafi wyrażać i uzasadniać własne zdanie;**
- 5. Zgodnie współpracuje z innymi;**
- 6. Jest ciekawy świata i wrażliwy na drugiego człowieka;**
- 7. Jest życzliwy i tolerancyjny, szanuje godność własną i drugiego człowieka;**
- 8. Rozumie wartość uczenia się i potrzebę własnego rozwoju;**
- 9. Dbą o zdrowie psychiczne i fizyczne oraz o bezpieczeństwo własne i innych;**
- 10. Potrafi wykorzystać wiedzę w sytuacjach życiowych;**
- 11. Przejawia postawę patriotyczną; jest dumny z bycia Polakiem, szanuje ojczyste tradycje i obyczaje;**
- 12. Wie, jak szukać informacji, potrafi korzystać i uczyć się przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii informacyjnych.**

W celu zaplanowania i podejmowania właściwych działań wychowawczo- profilaktycznych szkoły, ważne jest **zidentyfikowanie** czynników chroniących i czynników ryzyka występujących w środowisku szkolnym, które wpływają na zdrowie fizyczne, psychiczne, bezpieczeństwo i funkcjonowanie ucznia.

Nauczyciele, wychowawcy i szkolni specjaliści – poprzez obserwację uczniów w poprzednich latach– zauważają najczęstsze trudności:

brak motywacji do nauki i nieradzenie sobie z opanowaniem materiału na poszczególnych przedmiotach,
brak umiejętności efektywnego uczenia się,
podziały klasowe,
brak umiejętności rozwiązywania konfliktów, agresja słowna,
nieradzenie sobie z własnymi emocjami,
uzależnienie od telefonów, komputera i gier komputerowych,
brak współpracy z domem rodzinnym ucznia,
problemy z wyborem szkoły ponadpodstawowej,

Na końcu roku szkolnego 2021/22 (czerwiec 2022 roku) psycholog i pedagog szkolne przy współpracy z wychowawcami dokonały diagnozy potrzeb, czynników ryzyka i czynników ochronnych.

Wykorzystano narzędzia: obserwację, rozmowy z zespołami klasowymi oraz indywidualne z uczniami oraz rodzicami, ankiety, arkusze diagnostyczne, zajęcia grupowe w klasach, tzw. apteczkę pierwszej pomocy, analizę dokumentacji wychowawców klas oraz specjalistów oraz wnioski w ramach zespołu wychowawczo-profilaktycznego.

Poza występującymi w latach poprzednich wskazano następujące **czynniki ryzyka**:

- stres związany z nauką, sprawdzianami, zadaniami domowymi i egzaminami,
- zbyt mała ilość czasu dla siebie,
- poczucie niewysłuchania przez dorosłych: nauczycieli i rodziców,
- hałas i krzyk,
- dokuczanie przez rówieśników, częste kłótnie w klasie,
- częste obrażanie się uczniów na siebie
- brak umiejętności nawiązywania nowych relacji,
- rozwiązywanie konfliktów poprzez siłę,
- przykre wydarzenia losowe ucznia (np. śmierć bliskich osób, pobyt bliskiej osoby w szpitalu, przeżywanie sytuacji na Ukrainie - wojna),
- brak empatii w stosunku do uczniów,

- obawa przed powrotem do zdalnego nauczania,
- obawa przed rozpoczęciem nauki na kolejnym etapie edukacyjnym (4 klasa) - nowi nauczyciele, nowe przedmioty, większy zakres materiału, nowe sale,
- obawa przed dokonaniem wyboru szkoły ponadpodstawowej.

Z kolei **czynniki ochronne** to:

- przyjazna postawa nauczycieli i wychowawców, ich cierpliwość i wyrozumiałość,
- poczucie równego traktowania wszystkich uczniów,
- pomocne koleżanki i koledzy,
- wzajemna życzliwość
- słuchanie siebie nawzajem
- zabawy i imprezy szkolne (Dzień bez plecaka, Dzień Zwierzaka, Dzień Zabaw, Dzień Europy, Nocowanie w szkole, Dzień Pluszaka, Dzień Piżamy, Zamiana ról - Nauczyciel/Uczeń), wspólne zabawy w klasie
- kiermasze,
- turnieje piłki nożnej
- wycieczki szkolne, wyjazdy kulturalne jednodniowe, wyjścia na lody
- taneczne przerwy
- lekcje wychowawcze na temat: rodziny, marzeń, zwierząt, hobby, stresu, ciekawostek ze świata, zdrowego odżywiania, zawody -kim chciałbym zostać w przyszłości, sportu, szacunku, jak rozmawiać o problemach, dojrzewaniu
- zapraszanie gości w celu poznania ich zawodów - lekcje wychowawcze, w tym lekcje z rodzicami,
- cisza na lekcji,
- kreatywne lekcje,
- akcje wolontariatu i zbiórki na schronisko dla zwierząt.

Wnioski i rekomendacje wynikające z bieżącej diagnozy:

- ciągle motywowanie dzieci do systematycznej nauki przez nauczycieli i rodziców, wskazywanie sposobów uczenia się i właściwej organizacji czasu,
- należy kontynuować konieczne działania profilaktyki antycovidowej przy jednoczesnym zapewnianiu dzieciom poczucia bezpieczeństwa w tym obszarze,
- wzmacnianie relacji nauczyciel-uczeń i dziecko-rodzic,
- wzmacnianie współpracy szkoły z domem rodzinnym,

- konieczne jest uczenie dzieci rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie z problemami interpersonalnymi, pokazywanie wagi rozmowy oraz mówienia o tym, co jest trudne w relacji.
- uzmysłowienie uczniom, że każdy inaczej interpretuje świat i że dopóki o tym nie porozmawiamy, nie wiemy, co inne osoby czują i co o tym myślą,
- podkreślanie istoty roli wybaczenia,
- wsparcie dla uczniów zachowujących się właściwie, ale mających problem z zaangażowaniem się w klasowe relacje i wycofanych,
- informowanie na bieżąco psychologa i pedagoga – przez nauczycieli i rodziców,
- zwrócenie uwagi na ton głosu i operowanie ciszą w szkole i w domu,
- zwiększenie pomocy uczniom kończącym klasę trzecią i ósmą,
- organizowanie działań integrujących uczniów, będących połączeniem zabawy z nauką, wychowaniem i profilaktyką.

Przewidywane efekty podjętych działań wychowawczych i profilaktycznych;

- zintegrowanie środowiska klasowego i szkolnego,
- zwiększenie aktywności dzieci w grupie, klasie i szkole,
- zmniejszenie liczby konfliktów między uczniami, zlikwidowanie agresji słownej i fizycznej,
- wzrost życzliwości, zrozumienia i współpracy wśród uczniów,
- wzmocnienie rozumienia znaczenia rozmowy, wysłuchania, wzajemnego szacunku i pomocy,
- pogłębienie przez uczniów świadomości własnych możliwości, zalet, rozwijanie i wykorzystywanie ich,
- radzenie sobie w sytuacjach trudnych,
- zniwelowanie poczucia niezrozumienia przez dorosłych, zwracanie się do nich o pomoc,
- umiejętność właściwego zaplanowania dnia i efektywnego opanowywania wiedzy przez uczniów,
- wzrost otwartości i życzliwości wszystkich nauczycieli, większa otwartość na sytuację i indywidualne problemy uczniów,

- zwiększenie współpracy nauczycieli z rodzicami,
- wzrost współodpowiedzialności rodziców za budowanie właściwej atmosfery w środowisku szkolnym i koleżeńskim,
- niwelowanie szkodliwego wpływu mediów na dzieci, umiejętność mądrego korzystania z nich,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa w sytuacji wojny w Ukrainie oraz zagrożenia chorobami.

Sposoby ewaluacji programu:

- 1) obserwacja uczniów,
- 2) ankiety skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli co najmniej raz w półroczu,
- 3) rozmowy w zespole wychowawców klas,
- 4) końcowo roczna diagnoza podsumowująca.

Interwencje w przypadku zachowań zagrażających bezpieczeństwu innych;

- 1) rozmowa z wychowawcą, psychologiem, dyrekcją,
- 2) informacja do rodzica przez dziennik elektroniczny, rozmowa telefoniczna,
- 3) rozmowa bezpośrednia w szkole wychowawcy z uczniem i rodzicem,
- 4) rozmowa pedagoga lub psychologa z uczniem i rodzicem,
- 5) rozmowa dyrektora z uczniem i rodzicem,
- 6) powiadomienie policji,
- 7) pismo do Sądu Rodzinnego.

KLASY 1-3 ORAZ ODDZIAŁ PRZEDSZKOLNY

Obszar/ cel	ZADANIA	Formy realizacji	Termin/odpowiedzialni
	Klasy 0-3		
EDUKACJA ZDROWOTNA Zachęcanie do dbania o zdrowie i sprawność fizyczną	<ul style="list-style-type: none"> • promowanie zdrowego stylu życia, • pokazywanie zasad dbania o własne zdrowie, • kształtowanie zasad prawidłowego odżywiania się, • uświadamianie pozytywnego wpływu aktywności fizycznej, • kształtowanie poczucia odpowiedzialności za własne zdrowie, • rozwijanie świadomości potrzeby dbania o zdrowie psychiczne, permanentne pokazywanie, w jaki sposób dziecko może zadbać o własny spokój, odpoczynek, jak radzić sobie ze stresem, strachem i do kogo zwracać się o pomoc, • pokazywanie dobrego wpływu ciszy (wyciszenia) w różnych sytuacjach, • uświadamianie potrzeby zadbania o higienę osobistą i estetyczny wygląd (wpływ na zdrowie i odbiór przez innych), • wyjaśnianie szkodliwości substancji psychoaktywnych (nikotyna, alkohol, energetyki, narkotyki), • pokazywanie niebezpieczeństw związanych z zachowaniami ryzykownymi, • profilaktyka chorób zakaźnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - codzienne rozmowy w klasie w różnych sytuacjach; - pokazywanie właściwych zachowań (analiza tekstów, scenki, filmiki itd.), - spotkania ze specjalistami (pielęgniarka szkolna, lekarz, policjant, straż miejska), - omawianie zasad bezpieczeństwa w czasie wyjść i wycieczek klasowych, -wycieczki., -zawody sportowe, - realizacja zadań w ramach Programu Szkoła Promująca Zdrowie, -wykonywanie zadań w ramach Dnia Profilaktyki, Radosnego Dnia Dziecka, Dnia Sportu, -gazetki, plakaty tematyczne, prace wykonywane różnymi technikami, - lekcje z pedagogiem i psycholog szkolną, -realizacja programu profilaktycznego „Przyjaciele Zippiego”, - nauka technik relaksacyjnych, stosowanie ich w czasie lekcji, -„ciche minutki” w czasie różnych lekcji, -bezpieczne przerwy, - edukacja rodziców i włączanie ich do działań profilaktycznych. 	<p>Wychowawcy klas, wychowawcy świetlicy, nauczyciele wychowania fizycznego, pedagog, psycholog, pielęgniarka szkolna, organizatorzy imprez i projektów szkolnych- wg kalendarza pracy szkoły</p>

<p>KSZTAŁTOWANIE POSTAW SPOŁECZNYCH Rozwijanie umiejętności interpersonalnych, budowanie relacji, komunikacja, rozwiązywanie konfliktów, prawidłowy rozwój emocjonalno-społeczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nabywanie podstawowych umiejętności komunikacyjnych, • wdrażanie i utrwalanie norm zachowania w szkole (wobec dzieci i dorosłych) i poza szkołą; • stosowanie zwrotów grzecznościowych, • nauka sztuki rozmowy i dyskusji, • nawiązywanie i podtrzymywanie relacji z rówieśnikami, • kształtowanie znajomości zasad współpracy w grupie, • rozumienie innych osób, wdrażanie do empatii, • zapoznanie z prawami dziecka, • uczenie szacunku, tolerancji, • pokazywanie równości ludzi niezależnie od pochodzenia, koloru skóry, religii czy języka, którym się posługują. • budowanie pozytywnych relacji z kolegami i koleżankami z Ukrainy i Białorusi, budowanie postawy wspierania i pomocy, • szacunek do cudzej własności, • nauka uczciwości, postawa fair play, • uczenie rozwiązywania konfliktów, szukanie porozumienia, kompromisy; • pomoc innym potrzebującym i słabszym. 	<p>-lekcje w wychowawczyniami, edukacja społeczna, -ustalanie zasad funkcjonowania w klasie (kodeksy klasowe) i świetlicy szkolnej (Regulamin), - międzyklasowy konkurs savoir-vivre'u -zabawy tematyczne, -uroczystości klasowe i szkolne, - wyjścia i wycieczki, -wybory do samorządu klasowego i Samorządu Szkolnego, -wspólna realizacja projektów, -nagradzanie postaw: życzliwości, pomocy, aktywności, uczciwości, konkursy poświęcone tym wartościom; -udział w akcjach charytatywnych, -analiza sytuacji z życia uczniów i klasy, wspólne formułowanie wniosków,</p>	<p>Wychowawcy klas, wychowawcy świetlicy, nauczyciele wychowania fizycznego, pedagog, psycholog.</p>
<p>KSZTAŁTOWANIE PATRIOTYZMU, SZACUNKU DO KULTURY NARODOWEJ I EUROPEJSKIEJ, WARTOŚCI,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poznawanie hymnu Polski i symboli narodowych, • poznanie hymnu Szkoły, • przybliżanie sylwetek znanych Polaków i istotnych wydarzeń z naszej historii, • uczenie prawidłowych postaw w czasie świąt narodowych i innych rocznic, udział w obchodach, • stopniowe poznawanie lokalnej historii i miejsc pamięci narodowej (Obóz Karno-Śledczy w Żabikowie, zamordowanych na cmentarzu żabikowskim, Wzgórze Papieskie), • przybliżanie sylwetki Patrona – św. Jana Pawła II, obchody Dnia Patrona, • kształtowanie prawidłowego stosunku do języka polskiego, zwracanie uwagi posługiwanie się poprawnym językiem ojczystym, zachęcanie do czytelnictwa, • udział w przedstawieniach teatralnych, wystawach, konkursach literackich, recytatorskich, ortograficznych, 	<p>- lekcje z wychowawcą, - zajęcia z edukacji muzycznej, polonistycznej i społecznej, - zajęcia plastyczne, - przygotowania do obchodów rocznic narodowych i świąt państwowych, - udział w apelach szkolnych, - wyjścia i wycieczki, - projekty związane z sylwetką świętego Jana Pawła II, -występy w czasie Dni Lubonia, - wizyty w szkolnej bibliotece i Bibliotece Miejskiej, - lekcje biblioteczne, spotkania z pisarzami, - wyjazdy do teatru, na wystawy, -organizacja miniwystaw w szkole, -Dyktando Biegane, - konkursy recytatorskie, czytelnicze i</p>	<p>Wychowawcy klas, wychowawcy świetlicy, bibliotekarz szkolna, osoby odpowiedzialne za organizację imprez szkolnych- wg harmonogramu.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • stopniowe wprowadzanie do poznawania dorobku cywilizacji europejskiej. 	<p>literackie.</p> <ul style="list-style-type: none"> -szkolny festyn, - porządki na cmentarzu żabikowskim. 	
ROZWÓJ UCZNI	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc w pokonywaniu trudności edukacyjnych wynikających z deficytów rozwojowych i nieharmonijnego rozwoju, • zachęcanie do podejmowania aktywności w zakresie rozwijania zainteresowań i pasji, • rozpoznawanie, wspieranie i rozwijanie zdolności oraz zainteresowań dzieci, • wskazywanie właściwych dla danego dziecka sposobów uczenia się, • pokazywanie właściwego sposobu organizowania pracy, • kształtowanie umiejętności utrzymywania ładu i porządku wokół siebie, w miejscu nauki i zabawy. 	<ul style="list-style-type: none"> - indywidualizacja pracy na lekcji, - zajęcia pozalekcyjne: dydaktyczno-wychowawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rewalidacyjne, psychologiczne. -dostosowanie pracy i oceniania do zaleceń opinii i orzeczeń Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, -zajęcia rozwijające kreatywność, -udział w konkursach, przeglądach (Dzień Talentów Uczniowskich), prezentowanie własnych hobby, -udział w projektach klasowych, szkolnych i pozaszkolnych (Uniwersytet Dziecięcy, Megamisja, Czytam z Klasą), - zajęcia poświęcone uczeniu się z wychowawcą, psychologiem i pedagogiem szkolnym, -zajęcia komputerowe, Dzień Bezpiecznego Internetu, -zajęcia z pomocami multimedialnymi, robotami. 	<p>Wychowawcy klas, wychowawcy świetlicy, bibliotekarz szkolna, osoby odpowiedzialne za organizację imprez szkolnych- wg harmonogramu.</p>
BEZPIECZEŃSTWO W RÓŻNYCH SYTUACJACH	<ul style="list-style-type: none"> • poznawanie podstawowych zasad bezpieczeństwa w różnych sytuacjach szkolnych i życiowych, • uczenie właściwego zachowania się w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia, • pokazywanie roli mediów i kształtowanie umiejętności świadomego korzystania z nich, • przygotowanie do bezpiecznego i rozsądnego korzystania z narzędzi i urządzeń technicznych, • uczenie efektywnego wykorzystywania nowych technologii, • bezpieczne korzystanie z Internetu, • ostrzeganie przed niebezpieczeństwami związanymi z komputerem, smartfonem i Internetem, w tym przed 	<ul style="list-style-type: none"> - zajęcia i pogadanki z wychowawcą, - poznawanie regulaminu zachowania w sali lekcyjnej, sali gimnastycznej i placu zabaw, - zajęcia policjantem lub strażnikiem miejskim związane z bezpieczeństwem na drodze, - wyjścia i wycieczki, -działania związane z Programem Szkoła Promująca Zdrowie, -próbne ewakuacje (alarmy). 	<p>Wychowawcy klas, wychowawcy świetlicy, pedagog, zespół ds. Programu Szkoła Promująca Zdrowie, osoby odpowiedzialne za</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • uzależnieniem i szkodliwym wpływem niektórych gier, • nauka bezpiecznego korzystania ze środków komunikacji, • uczenie właściwych zachowań w drodze do szkoły, do domu, podczas jazdy na rowerze, • bezpieczne zachowanie w czasie wolnym od szkoły (ferie zimowe, przerwy świąteczne, wakacje letnie). 		organizację imprez szkolnych- wg harmonogramu.
EKOLOGIA	<ul style="list-style-type: none"> • uświadamianie konieczności dbania o środowisko naturalne, • pokazywanie dobroczynnej roli lasów, rzek i td, • pokazywanie sposobów, jak dziecko może zadbać o naszą planetę, • kształtowanie odpowiedzialnych postaw wobec zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> - lekcje z wychowawcą, -działania wolontariacie na rzecz zwierząt, - Dzień Ziemi i akcja „sprzątanie świata”, -konkursy ekologiczne. 	Wychowawcy, organizatorzy Dnia Ziemi

KLASY 4- 8

EDUKACJA ZDROWOTNA					FORMY REALIZACJI	ODPOWIE DZIAŁNI
Zachęcanie do dbania o zdrowie i sprawność fizyczną						
Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8		
<p>Promowanie zdrowego trybu życia i aktywności fizycznej.</p> <p>Pogłębianie poczucia odpowiedzialności za własne zdrowie.</p> <p>Nabywanie podstawowej wiedzy na temat zdrowia psychicznego oraz wpływu stresu na zdrowie i funkcjonowanie ludzi.</p>	<p>Umacnianie przekonania o własnym wpływie na zdrowie.</p> <p>Kształtowanie umiejętności podejmowania i realizacji zachowań prozdrowotnych.</p> <p>Utrwalanie przekonania o aktywnym spędzaniu czasu wolnego.</p> <p>Zachęcanie do</p>	<p>Pogłębianie świadomości na temat zachowań prozdrowotnych oraz czynników niszczących zdrowie.</p> <p>Rozwijanie właściwej postawy wobec życia i zdrowia jako najważniejszych wartości.</p> <p>Profilaktyka uzależnień (substancje psychoaktywne, nikotyna, alkohol, energetyki).</p>	<p>Kształtowanie świadomej postawy odpowiedzialności za swoje zdrowie w zakresie trybu życia, aktywności i odżywiania.</p> <p>Profilaktyka uzależnień (substancje psychoaktywne, nikotyna, alkohol, energetyki).</p> <p>Kształtowanie świadomości własnego ciała z uwzględnieniem zmian fizycznych i</p>	<p>Pogłębianie postawy sprawczości w zakresie własnego zdrowia.</p> <p>Czynniki chroniące zdrowie fizyczne i psychiczne.</p> <p>Profilaktyka uzależnień (substancje psychoaktywne, nikotyna, alkohol, energetyki).</p> <p>Kształtowanie świadomości dotyczącej wpływu</p>	<p>- tematyczne lekcje wychowawcze, -działania nauczycieli podczas przerw, - spotkania ze specjalistami, -działania pielęgniarki szkolnej, -prelekcje policji, -filmy edukacyjne, -działania w Dniu Profilaktyki oraz Dnia Sportu, -działania w ramach Programu Szkoła Promująca Zdrowie, -realizacja Programu Spójrz inaczej,</p>	<p>Wychowawcy, nauczyciele przedmiotów, pielęgniarka, pedagog, psycholog, zespół ds. profilaktyki i ds. programu Szkoła Promująca Zdrowie, osoby odpowiedzialne za realizację zadań – wg harmonogramu pracy szkoły</p>

<p>Wskazywanie sposobów radzenia sobie ze stresem,</p> <p>Pogłębianie wiedzy o czynnikach negatywnie wpływających na zdrowie fizyczne i psychiczne (zachowania ryzykowne, substancje szkodliwe, hałas).</p> <p>Kształtowanie otwartości na poszukiwanie pomocy (rodzic, nauczyciel, specjalista) w sytuacjach trudnych.</p>	<p>pracy nad własną motywacją w zakresie zdrowia, sprawności i aktywności. Analiza czynników demotywujących.</p> <p>Pokazywanie sposobów pokonywania własnych słabości.</p> <p>Ukazywanie konieczności akceptowania pewnych własnych ograniczeń i niedoskonałości.</p>	<p>Praca nad umiejętnością rozpoznawania swoich mocnych i słabych stron. Wskazywanie sposobów wykorzystania tej wiedzy w codziennym funkcjonowaniu.</p> <p>Kształtowanie umiejętności rozpoznawania swoich predyspozycji, cech i możliwości.</p>	<p>psychicznych w okresie dojrzewania.</p> <p>Budowanie asertywności i umiejętności odmawiania w sytuacji konieczności zadbania o swoje zdrowie fizyczne i psychiczne,</p> <p>Kształtowanie umiejętności wyznaczania sobie celów.</p> <p>Podnoszenie samodyscypliny i utrwalanie konsekwencji.</p>	<p>ruchu i aktywności w życiu człowieka jako sposobu dbania o zdrowie psychiczne.</p> <p>Kształtowanie postawy nastawionej na poszukiwanie i znalezienie rozwiązania – samoświadomość, wyobraźnia, inwencja, kreatywność.</p> <p>Budowanie skutecznej umiejętności wyznaczania sobie celów krótko- i długoterminowych jako sposobu radzenia sobie w życiu.</p> <p>Rozwijanie umiejętności ustalania priorytetów z uwzględnieniem wagi i pilności.</p> <p>Rozwijanie umiejętności oceny własnych możliwości.</p>	<p>-międzyklasowe rozgrywki sportowe, -zawody Szkolnego Związku Sportowego, -udział w akcji PHO3nix, - nauka technik relaksacyjnych i wyciszania się, -„ciche minutki” podczas różnych lekcji, -„lekcje ciszy”, „spacery ciszy”, -operowanie ciszą podczas lekcji, -międzyszkolny konkurs pierwszej pomocy, -konkursy plastyczne i wiedzowe, -Projekt „Bezpieczne ferie zimowe” i „Bezpieczne wakacje letnie”.</p>	
---	--	--	--	---	---	--

KSZTAŁTOWANIE UMIEJĘTNOŚCI I POSTAW SPOŁECZNYCH					FORMY REALIZACJI	ODPOWIE DZIALNI
Rozwijanie umiejętności interpersonalnych, budowanie relacji						
Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8		
<p>Kształtowanie umiejętności właściwej komunikacji z dorosłymi i rówieśnikami.</p> <p>Rozwijanie umiejętności kulturalnego przedstawiania własnych opinii.</p> <p>Budowanie asertywności.</p> <p>Dostrzeganie potrzeb innych osób, rozwijanie wrażliwości i potrzeby pomocy - w miarę możliwości dziecka.</p> <p>Radzenie sobie w sytuacji konfliktu.</p>	<p>Utrwalanie umiejętności właściwej komunikacji z dorosłymi i rówieśnikami.</p> <p>Rozwijanie umiejętności rozumienia innych osób.</p> <p>Rozwijanie umiejętności tworzenia i podtrzymywania relacji rówieśniczych.</p> <p>Utrwalanie sposobów radzenia sobie w sytuacji konfliktu.</p> <p>Budowanie w klasie i szkole przyjaznej</p>	<p>Umacnianie umiejętności właściwej komunikacji z dorosłymi i rówieśnikami.</p> <p>Utrwalanie umiejętności współpracy z innymi.</p> <p>Kształtowanie otwartości na doświadczenia innych osób, korzystanie z wiedzy i pomysłów innych np. przy rozwiązywaniu problemów albo wykonywaniu zadań.</p> <p>Rozwijanie umiejętności wyrażania swoich opinii, poglądów,</p>	<p>Wzmacnianie dobrych relacji w klasie oraz relacji: uczeń- nauczyciel, nauczyciel-uczeń.</p> <p>Kształtowanie relacji z innymi w sposób zapewniający zadowolenie wszystkich stron.</p> <p>Rozwijanie samorządności.</p> <p>Rozwijanie świadomości roli rodziny w życiu człowieka.</p> <p>Rozwijanie odpowiedzialności za siebie i innych (wolontariat).</p> <p>Pomoc uczniom z Ukrainy i Białorusi w</p>	<p>Pogłębianie dobrych relacji w klasie oraz relacji: uczeń- nauczyciel, nauczyciel-uczeń.</p> <p>Poznawanie i rozumienie emocji jako ważnego elementu funkcjonowania.</p> <p>Tworzenie sytuacji sprzyjających kształtowaniu umiejętności komunikacyjnych oraz wyznaczaniu własnych granic.</p> <p>Szukanie porozumień i rozwiązań, które stwarzają korzyści dla wszystkich stron.</p> <p>Doskonalenie</p>	<p>- tematyczne lekcje wychowawcze, -działania nauczycieli podczas przerw, - spotkania ze specjalistami, -lekcje i spotkania indywidualne z psychologiem i pedagogiem, -filmy edukacyjne, -działania w Dniu Profilaktyki oraz w ramach Programu Szkoła Promująca Zdrowie, -projekt „Racja czy relacja”, -realizacja Programu Spójrz inaczej, - zajęcia warsztatowe na temat komunikacji, -aktywny udział w szkolnych i klasowych</p>	<p>Wychowawcy, nauczyciele przedmiotów, pedagog, psycholog, zespół ds. profilaktyki i ds. programu Szkoła Promująca Zdrowie, osoby odpowiedzialne za realizację zadań – wg harmonogramu pracy szkoły, opiekunki Samorządu Szkolnego</p>

<p>Budowanie w klasie i szkole przyjaznej atmosfery, wzajemnego szacunku i współpracy.</p> <p>Prawidłowe relacje z uczniami z Ukrainy i Białorusi</p> <p>Budowa prawidłowych relacji uczeń- nauczyciel, nauczyciel-uczeń</p> <p>Włączanie do działań wolontariatu szkolnego.</p>	<p>atmosfery, wzajemnego szacunku i współpracy.</p> <p>Prawidłowe relacje z uczniami z Ukrainy i Białorusi</p> <p>Budowa prawidłowych relacji uczeń- nauczyciel, nauczyciel-uczeń.</p> <p>Pełne włączanie do działań wolontariatu szkolnego.</p>	<p>przekonań. Umiejętność wysłuchania i wzięcia pod uwagę zdania innych osób, także zupełnie odmiennego.</p> <p>Prawidłowe relacje z uczniami z Ukrainy i Białorusi</p> <p>Utrwalanie pozytywnych relacji w klasie oraz relacji uczeń- nauczyciel, nauczyciel-uczeń.</p> <p>Uwrażliwianie na różne obszary potrzeb innych i umacnianie poczucia obowiązku pomagania (wolontariat).</p>	<p>codziennym funkcjonowaniu w szkole.</p>	<p>umiejętności działania zespołowego z wykorzystaniem wiedzy, doświadczeń, różnych poglądów i kompetencji członków grupy.</p> <p>Wspieranie kolegów z Ukrainy i Białorusi w różnych sytuacjach..</p>	<p>uroczystościach, jak Dzień Chłopca, Dzień Edukacji Narodowej, mikołajki, Wigilia Klasowa, nocki w szkole, Dzień Kobiet, walentynki, -wybory do samorządu klasowego i Samorządu Szkolnego, -działania samorządu klasowego i Samorządu Szkolnego, -działania wolontariackie, - wycieczki, -konkursy, -taneczne przerwy.</p>	
--	--	--	--	---	--	--

KSZTAŁTOWANIE PATRIOTYZMU, SZACUNKU DO KULTURY NARODOWEJ I EUROPEJSKIEJ, WARTOŚCI, WZORY POSTĘPOWANIA					FORMY REALIZACJI	ODPOWIE DZIAŁNI
Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8		
<p>Poznanie sylwetek znanych Polaków.</p> <p>Postać Jana Pawła II, Patrona Szkoły.</p> <p>Utrwalanie symboli narodowych i hymnu Szkoły oraz Polski.</p> <p>Luboń – nasze miasto.</p> <p>Język polski- nasz skarb.</p> <p>Uwrażliwianie na dobro i prawdę w życiu człowieka, kształtowanie prawidłowych</p>	<p>Poznanie dorobku znanych Polaków.</p> <p>Poznanie dokonań Patrona Szkoły.</p> <p>Luboń i Wielkopolska – nasz rejon.</p> <p>Znaczenie troski o czystość i poprawność języka ojczystego.</p> <p>Kształtowanie prawidłowych postaw, rozumienia i wdrażania w swoim życiu wartości: dobro,</p>	<p>Pogłębianie dumny z Polski i szacunku do historii.</p> <p>Lokalne miejsca pamięci narodowej.</p> <p>Co to znaczy: być patriotą w XXI wieku.</p> <p>Właściwy stosunek do osób niepełnosprawnych, biednych, bezdomnych, starszych,</p> <p>Kształtowanie prawidłowych postaw, rozumienia i wdrażania w swoim życiu wartości: dobro, prawda, sprawiedliwość, tolerancja.</p>	<p>Wpływ Polski i Polaków na historię Europy i świata, rozwój nauki i sztukę.</p> <p>Umacnianie więzi z lokalną społecznością.</p> <p>Znaczenie powstania wielkopolskiego.</p> <p>Rola literatury, filmu i teatru.</p> <p>Przeciwdziałanie mowie nienawiści, stereotypom i rasizmowi.</p> <p>Kształtowanie prawidłowych</p>	<p>Postacie związane z Luboniem i Poznaniem.</p> <p>Podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności.</p> <p>Miejsce Polski w Europie. Unia Europejska.</p> <p>Szacunek dla kultury narodowej i kultury europejskiej.</p> <p>Zasady humanitaryzmu..</p> <p>Kształtowanie prawidłowych postaw, rozumienia i wdrażania w swoim życiu wartości: dobro,</p>	<p>-pogadanki, rozmowy, dyskusje podczas lekcji z wychowawcą i innych przedmiotów, -lekcje etyki, -apele, -udział w obchodach ważnych rocznic i świąt państwowych, -obchody Dnia Patrona, -spacery po Luboniu, -wycieczki po Wielkopolsce, -zwiedzanie obozu karno-śledczego w Żabikowie, - opieka nad grobami zamordowanych w obozie karno-śledczym w Żabikowie i powstańców wielkopolskich na cmentarzu w Żabikowie,</p>	<p>Wychowawcy, nauczyciele przedmiotów, pedagog, psycholog, bibliotekarz szkolna, zespół ds. profilaktyki i ds. programu Szkoła Promująca Zdrowie, osoby odpowiedzialne za realizację zadań – wg harmonogramu pracy szkoły, opiekunki Samorządu Szkolnego</p>

postaw moralnych.	prawda, sprawiedliwość.		postaw, rozumienia i wdrażania w swoim życiu wartości: dobro, prawda, sprawiedliwość, tolerancja, piękno.	prawda, sprawiedliwość, tolerancja, piękno, odpowiedzialność. Wartości i priorytety w życiu człowieka. Analiza postaw, wartości, norm społecznych, przekonań i czynników, które na nie wpływają.	-prace plastyczne, kotyliony, plakaty, -konkursy, -obchody Dnia Języka Ojczystego, Dnia Języków Obcych, -wycieczki do kina, teatru, na wystawy, -przedstawienia oparte o wydarzenia historyczne lub teksty literackie, -korespondencja z uczniami z innych miejscowości, -nawiązanie kontaktu z uczniami z innego kraju, -spotkania z ciekawymi ludźmi, -wyjścia do lubońskich instytucji, lekcje biblioteczne, poznawanie obyczajów polskich i innych narodowości, -Dzień kolorowej skarpetki, Dzień Autyzmu, -filmy.	
-------------------	--------------------------------	--	--	--	--	--

ROZWÓJ UCZNI					FORMY REALIZACJI	ODPOWIE DZIAŁNI
Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8		
<p>Wspieranie wiary w siebie i swoje możliwości.</p> <p>Zachęcanie do szukania sposobów pokonywania trudności szkolnych i pozaszkolnych</p> <p>Zachęcanie do podejmowania rozwijania zainteresowań i pasji.</p> <p>Wzmacnianie umiejętności utrzymania ładu i porządku wokół siebie, w miejscu nauki i zabawy.</p>	<p>Rozpoznawanie własnych predyspozycji oraz efektywnych sposobów uczenia się.</p> <p>Odkrywanie nowych pasji i form aktywności.</p> <p>Uświadamia nie roli wysiłku i pracy w osiągnięciu celów życiowych.</p> <p>Prezentacja różnych zawodów.</p>	<p>Zwiększanie wiedzy o efektywnych sposobach uczenia się oraz właściwego sposobu organizowania swojej pracy.</p> <p>Wartość wiedzy w życiu.</p> <p>Prawa dziecka i prawa człowieka.</p> <p>Trening prezentacji własnej osoby, analiza własnych możliwości i predyspozycji.</p> <p>Prezentacja różnych zawodów, stanowisk, miejsc pracy.</p>	<p>Jak się uczyć – poszerzanie wiedzy.</p> <p>Wskazywanie sposobów pokonywania problemów, korzystanie z doświadczeń innych osób.</p> <p>Tworzenie sytuacji sprzyjających budowaniu adekwatnej samooceny, refleksji, jakim człowiekiem chciałbym być.</p> <p>Analiza własnych predyspozycji zawodowych</p>	<p>Moja droga do przyszłego zawodu</p> <p>Świadome samokształcenie i samodoskonalenie.</p> <p>Zapoznanie z ofertami szkół ponadpodstawowych.</p> <p>Określanie własnej drogi edukacyjnej oraz kariery zawodowej.</p>	<p>-lekcje wychowawcze poświęcone właściwemu organizowaniu procesu uczenia się i utrwalania wiedzy, -lekcje z pedagogiem i psychologiem, -miniprojekt na lekcji wychowawczej na temat etapów w procesie uczenia się, -trening szybkiego czytania (proste ćwiczenia w klasie uzupełnione ćwiczeniami w domu- współpraca z rodzicami, -zapoznanie z zasadami rozumienia czytanego tekstu (czytanie oglądowe, właściwe, akapitowe, ukierunkowane, odtwarzanie z pamięci, czytanie uzupełniające,</p>	<p>Wychowawcy, nauczyciele przedmiotów, pedagog, psycholog, zespół ds. profilaktyki i ds. programu Szkoła Promująca Zdrowie, osoby odpowiedzialne za realizację zadań – wg harmonogramu pracy szkoły, opiekunki Samorządu Szkolnego</p>

					<p>porządkujące), -wizualizacja czytania, -realizacja projektu Mnemotechniki jako sposób szybkiego pamiętania trudnych treści, -lekcje doradztwa zawodowego, -spotkania z przedstawicielami różnych zawodów i różnych szkół, -Targi Edukacyjne, -spotkania z absolwentami.</p>	
--	--	--	--	--	--	--

BEZPIECZEŃSTWO W RÓŻNYCH SYTUACJACH					FORMY REALIZACJI	ODPOWIE DZIALNI
Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8		
<p>Poznanie podstawowych zasad bezpieczeństwa w różnych sytuacjach szkolnych i życiowych.</p> <p>Uczenie prawidłowego, efektywnego i bezpiecznego wykorzystywania nowych technologii, telefonu, komputera, Internetu.</p> <p>Zwiększanie wiedzy na temat środków uzależniających i zagrożeń, jakie wywołują.</p> <p>Redukowanie agresywnych zachowań poprzez uczenie sposobów rozwiązywania problemów.</p> <p>Kształtowanie właściwych nawyków uczestnika ruchu drogowego.</p>	<p>Umacnianie przekonania o konieczności zadbania o bezpieczeństwo własne i innych.</p> <p>Bezpiecznie na drodze. Jestem rowerzystą, korzystam z hulajnogi.</p> <p>Ostrzeżenie przed zagrożeniami wynikającymi z niewłaściwego korzystania z komputera, smartfona i Internetu, w tym przed uzależnieniem i szkodliwym wpływem niektórych gier.</p>	<p>Właściwe zachowanie się w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia, obowiązki wynikające z przepisów.</p> <p>Rozwijanie umiejętności radzenia sobie z lękiem, strachem i negatywnymi emocjami.</p> <p>Przekazywanie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w trudnych sytuacjach.</p> <p>Rozwijanie świadomości dotyczącej prawa do prywatności, w tym do ochrony danych osobowych</p>	<p>Rozwijanie postawy odpowiedzialności za dokonywane wybory i postępowanie.</p> <p>Przekazywanie wiedzy na temat prawa dotyczącego postępowania w sprawach nieletnich.</p> <p>Doskonalenie umiejętności reagowania w sytuacjach kryzysowych.</p> <p>Rozwijanie umiejętności rozpoznawania symptomów uzależnienia od komputera i</p>	<p>Rozwijanie umiejętności rozwiązywania konfliktów (elementy negocjacji i mediacji).</p> <p>Propagowanie wiedzy na temat prawnych i moralnych skutków posiadania i rozprowadzania środków psychoaktywnych.</p> <p>Przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom seksualnym.</p> <p>Rozwijanie umiejętności oceny konsekwencji podejmowanych decyzji i działań – dla siebie i innych.</p>	<p>-lekcje z wychowawcą, - wychowanie do życia w rodzinie, biologia, przyroda, edukacja dla bezpieczeństwa, - nauka pierwszej pomocy, - konkurs na temat pierwszej pomocy, - przygotowanie do zdawania egzaminu na kartę rowerową, - Turniej Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym, - zajęcia dotyczące walki z dezinformacją i weryfikacja treści publikowanych w Internecie oraz w mediach społecznościowych, - spotkania z policjantami, - prelekcje Straży Miejskiej,</p>	<p>Wychowawcy, nauczyciele przedmiotów, pedagog, zespół ds. profilaktyki i ds. programu Szkoła Promująca Zdrowie, osoby odpowiedzialne za realizację zadań – wg harmonogramu pracy szkoły</p>

		oraz ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci.	Internetu.	Określanie alternatywnych rozwiązań problemu.	<ul style="list-style-type: none"> -spotkania z terapeutami do spraw uzależnień, - próbne alarmy, - poznawanie regulaminów pracowni, sali gimnastycznej, placu zabaw, wycieczek, -plakaty, gazetki tematyczne, -Program Szkoła Promująca Zdrowie, -Dzień Bezpiecznego Internetu, -zajęcia o cyberprzemocy – w tym ze specjalistami, -Dzień projektowy poświęcony bezpieczeństwu w czasie ferii zimowych i wakacji letnich. 	
--	--	--	------------	---	--	--

EKOLOGIA					FORMY REALIZACJI	ODPOWIE DZIAJNI
Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8		
<ul style="list-style-type: none"> • Uświadamianie znaczenia działań na rzecz czystości wód, lasów, powietrza, • Pokazywanie wpływu człowieka na środowisko naturalne, • Wskazywanie negatywnych skutków niszczenia środowiska, • Wskazywanie działań, które każdy uczeń może podejmować na rzecz środowiska, • Budowanie pozytywnych postaw wobec zwierząt. 					-lekcje wychowawcze i przedmiotowe, -Dzień Drzewa, -Dzień Ziemi, -Dzień Wody, -akcja „Sprzątanie świata”, -zbiórki karmy i przedmiotów potrzebnych w schroniskach dla zwierząt, -projekty edukacyjne, -konkursy ekologiczne.	Wychowawcy, nauczyciele przedmiotów, pedagog, psycholog, osoby odpowiedzialne za realizację zadań – wg harmonogramu pracy szkoły